

**JAMHURI YA MUUNGANO YA TANZANIA  
BARAZA LA MITIHANI LA TANZANIA  
MTIHANI WA KUHITIMU KIDATO CHA SITA**

**121/2**

**KISWAHILI 2**

(Kwa watahiniwa Walioko na Wasiokuwa Shuleni)

**Muda: Saa 3**

**Mwaka: 2023**

**Maelekezo**

1. Karatasi hii ina sehemu A na B zenye jumla ya maswali **nane (8)**.
2. Jibu maswali yote katika sehemu A na maswali **matatu (3)** kutoka sehemu B ambapo swali la **sita (6)** ni la lazima.
3. Sehemu A ina alama **arobaini (40)** na sehemu B ina alama **sitini (60)**.
4. Zingatia maagizo ya **kila sehemu** na ya **kila swali**.
5. Majibu yote yaandikwe kwa kalamu yenye wino wa **bluu** au **mweusi**.
6. Simu za mkononi na vitu vyote visivyoruhusiwa **havitakiwi** katika chumba cha mtihani.
7. Andika **Namba yako ya Mtihani** katika kila ukurasa wa kijitabu chako cha kujibia.



## SEHEMU A (Alama 40)

Jibu maswali yote katika sehemu hii.

1. “Uhifadhi wa kazi za fasihi simulizi katika maandishi una changamoto nyingi.” Kwa kutumia hoja tano, eleza ukweli wa kauli hiyo.
2. “Wahakiki wa zama hizi hulenga kujitajirisha wao tu wala si kwa faida ya mtunzi asilia.” Fafanua kauli hiyo kwa kueleza hasara nne za uhakiki kwa mtunzi wa kazi za fasihi.
3. Chambua tofauti tano zilizopo kati ya tenzi na mashairi.
4. Soma matini ifuatayo, kisha oneshwa vipengele sita vya kifani vinavyounda matini hii kwa kutoa mifano kwa kila kipengele.

Ni muda wa miaka saba tangu bwana mkubwa Rukendakenda alipoionja adhabu ya watu wote. Tisade alikuwa peke yake nyumbani, amekaa chumbani. Alikuwa sasa ua lililonyauka. Macho yake yalionesha huzuni isiyo kifani. Siku ya kwanza alipokutana na Raina pale ukumbini, alikuwa amechanua kama ua la waridi; lakini sasa ua limegeuka jani lililokauka. Halipendwi na nyuki wala vipepeo.

“Kisasi! Kisasi! Baba yangu nalimpenda! Nampenda hata sasa! Kuliko mtu yeyote katika ulimwengu huu! Kuliko huyu Raina na mwanangu Kazimoto. Kwa hiyo, "kisasi ni lazima!” Hasira za kulaani, yalikuwa makelele moyoni mwa Tisade. “Baba mpendwa,” binti yake akaomboleza, naye ameishi akijua kilichoutoa upepo katika gurudumu la maisha yake. Kisha kwa mnong’ono alisema, “Lakini kisasi ni lazima”. Halafu akaanguka kitandani akazimia.

Alipozinduka, alijikuta akijisemea kwa kunog’ona; “Japokuwa mpenzi wa moyo wangu, lakini sina haja naye tena. Sitavumilia kuona akipumua.” Mara alianza kuhema kwa nguvu. Dhamira ikamwonya; “Usiue!” Moyo ukamdunda kwa haraka zaidi. Baada ya kusimama na kusita kidogo, alifungua sanduku lililokuwa juu ya kabati, akachukua kitu fulani. Hapana ajuaye kilikuwa nini. Kisha alitoka chumbani humo akaenda jikoni na kuchemsha chai ambayo aliiweka katika chupa ya kutunzia. Chupa hiyo aliiweka mezani pamoja na kikombe kimoja kidogo. Mara hofu ilimjia akamfikiria kijakazi. “Hapana amekwisharudi nyumbani.”

Huko chumbani kwake alijitupa kitandani na kungojea kwa hamu mawindo yake. Yapata saa tano hivi za usiku, alisikia kana kwamba mtu alikuwa anakaribia nyumba. Baada ya muda mfupi mlango wa mbele wa nyumba ulifunguliwa na mtu kuingia. Hapo Tisade akasisimka nywele. Hofu ikapita kiasi. Loh! Mihemo na mitetemo mia mia. Hajui nini kitatokea. Hata hivyo hofu hiyo imechanganyika na furaha.

Mtu aliyeingia, hakutegemea kuikuta chai mezani saa kama zile. Siku hiyo basi yalikuwa maajabu. Aliichukua chupa pamoja na kikombe akaenda navyo chumbani kwake. Magomvi ya

dhamira yalianza: “Kunywa basi! Kunywa na wewe.” Siyo kawaida yangu. Lakini ... hapana siyo heshima”...

Kwa upesi sana macho yake yaligeuka kuwa rangi ya njano. Kila alipotazama aliona giza tupu. Kichwa kikamuwanga sana; moyo ukachukua mapigo ya nguvu za haraka sana. Tumbo likachemka. Ndipo alipotambua kasoro. Hapo akatoka nje haraka sana. Akachukua mayai mawili ya kuku, akavunja haraka katika kikombe, akakoroga pamoja na chumvi, kisha akanywa. Mara moja akatapika vyote. Yu mzima sasa, alirudi kitandani na kujitupa kimya kana kwamba hapana baya lolote lililotokea.

Usiku wa manane, mwanamke aliamka na kunyemelea chumbani kwa mchumbake Raina ili akahakikishe. Loo! Anakoroma kwa amani. Yu mzima mwenye afya. “Lakini chai je?” Mara akashtuka na kujisemea, “Mama wee! Nalimsikia akitapika! La haula!” Alichodhamiria kimmemkimbia, nacho kiko nje sasa. Kwa hofu kubwa alirudi chumbani kwake akafunga baadhi tu ya mizigo. Kisha aliandika barua fupi akaitupa mezani, halafu akatokomea gizani.

### SEHEMU B (Alama 60)

Jibu maswali **matatu (3)** kutoka katika sehemu hii. Swali la **sita (6)** ni la lazima

### ORODHA YA VITABU KWA SWALI LA 5-8

#### USHAIRI

<b>Kimbunga</b>	-	Haji Gora
<b>Mapenzi Bora</b>	-	Shabani Robert
<b>Chungu Tamu</b>	-	Theobald A. Mvungi
<b>Fungate ya Uhuru</b>	-	Mohamed S. Khatibu

#### RIWAYA

<b>Usiku utakapokwisha</b>	-	Mbunda Msokile
<b>Kufikirika</b>	-	Shabani Robert
<b>Mfadhili</b>	-	Hussein Tuwa
<b>Vuta N’kuvute</b>	-	Shafi Adam Shafi

#### TAMTHILIYA

<b>Kwenye Ukingo wa Thim</b>	-	Ebrahim Hussein
<b>Morani</b>	-	Emmanuel Mbogo
<b>Kivuli Kinaishi</b>	-	Said Mohamed
<b>Nguzo Mama</b>	-	Penina Muhando

5. Usaliti ni sumu ya maendeleo kwa jamii. Kupitia diwani mbili ulizosoma, oneshwa jinsi wasanii walivyopinga usaliti kwa kutoa hoja tatu kwa kila kitabu.
6. Kwa kutumia diwani mbili, eleza kwa mifano dhahiri jinsi kipengele cha mtindo kinavyotofautisha kazi za washairi katika kutoa ujumbe wa kazi zao. Toa hoja tatu kwa kila diwani.
7. “Hakuna kizuri kisichokuwa na kasoro.” Fafanua kauli hii kwa kutumia hoja mbili za uzuri na hoja mbili za kasoro za mhusika mkuu mmoja kwa kila kitabu katika riwaya mbili ulizosoma.
8. “Uteuzi mzuri wa mandhari hufanikisha kufikisha ujumbe wa kazi za waandishi kwa walengwa.” Thibitisha kauli hii kwa kutumia mifano minne kwa kila kitabu kutoka katika tamthiliya mbili ulizosoma.